

Соціокультурний аспект навчання іноземній мові

Шотова-Ніколенко Г. В.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов

Одеський державний екологічний університет

м. Одеса, Україна

Культурне розмаїття повинне бути важливим засобом збереження людських цінностей. Вивчення іноземної мови означає наближення до інших культурних цивілізацій, розвиток інтелекту для зустрічі з реальним і невідомим, збагачення себе через знання інших культур і їх світосприйняття.

Проте під час вирішення поставлених завдань вищої освіти виникає низка проблем, подолання яких можливе за умови належного наукового обґрунтованого підходу щодо формування соціокультурної компетенції під час навчання іноземної мови. Зокрема, необхідно визначити, що є основою соціокультурної компетенції на лінгвістичному рівні, складові частини змісту та особливості розвитку соціокультурного компонента навчання іноземної мови. Національний характер країни, мова якої вивчається, виявляється в матеріальних і духовних умовах існування народу, особливостях його історії та культури, суспільно-політичного устрою.

Зміст соціокультурної компетенції з іноземної мови визначається метою її формування та вимогами фахової підготовки студентів. Виходячи з того, що навчання іноземної мови у ЗВО має забезпечити досягнення головної мети – навчити студентів спілкуватися іноземною мовою на професійні теми, то і зміст цієї компетенції підпорядкований формуванню іншомовної комунікативної компетенції, яка складається з мовленнєвої та соціокультурної компетенції. Практична мета навчання – це міжкультурна комунікативна компетенція фахівців. Метою формувань іншомовної соціокультурної компетенції має стати

розуміння різниці між рідною культурою та іншими культурами, а також набуття вмінь долати соціокультурні розбіжності в повсякденному, професійному та академічному спілкуванні.

Питання про країнознавчий, лінгвокраїнознавчий та соціокультурний аспекти навчання іноземних мов, про зміст комунікативної компетенції знайшли теоретичне обґрунтування у працях багатьох учених. В останні роки посилилась увага науковців до феномену соціокультурної компетенції як одного з важливих показників готовності особистості до міжкультурної комунікації.

Лінгвісти визначають культуру як сукупність матеріальних і духовних цінностей суспільства, що склалися історично на основі економічного базису. Мова розглядається як один із визначальних чинників існування нації загалом і є складовою частиною її культурного надбання [1, с. 116].

Дослідниця В. М. Топалова зазначає, що основою соціокультурної компетенції на лінгвістичному рівні є соціокультурний компонент змісту навчання іноземної мови, до якої автор відносить:

- 1) фонові знання носіїв мови;
- 2) навички та вміння мовленнєвої і немовленнєвої поведінки;
- 3) національну культуру країни, мова якої вивчається [2, с.167].

Отже, теоретичне обґрунтування та розробка методичної системи розвитку соціокультурної компетенції передбачає такі завдання:

- проаналізувати соціокультурний компонент фахової підготовки студентів;
- виявити загальні аспекти змісту компетенції;
- дослідити вихідні методологічні положення.

Проблема розвитку іншомовної комунікативної компетенції, до складу якої входить соціокультурна компетенція, є актуальною педагогічно-освітньою проблемою, розв'язання якої сприяє розвитку освіти в Україні та суспільстві в цілому.

Розглядаючи зміст іншомовної соціокультурної компетенції з позицій фахової підготовки студентів, можемо виділити такі її складники:

- інтегровані професійні соціокультурні знання, реалізовані із практичних навичках комунікативної поведінки, змодельованої у процесі вивчення іноземної мови;
- фонові знання як сукупність нерозривно пов'язаних між собою слів та їхніх значень, які є загальними для носіїв мови та їх культури;
- фахова спрямованість навчального матеріалу.

Зміст і структура соціокультурної компетенції визначається через такі критерії навчальних цілей і завдань, як мобільність знань, сформованість умінь та навичок застосовувати теоретичний матеріал на практиці та критичність мислення. Що стосується системного аналізу соціокультурної компетенції, то він складається з наступних компонентів:

- країнознавча компетенція – знання про народ-носія мови, суспільно-державний устрій, здобутки у галузі освіти, культура, традиції;
- лінгвокраїнознавча компетенція – здатність сприймати мову з національно-культурними особливостями носіїв мови;
- соціолінгвістична компетенція – знання особливостей національного мовленнєвого етикету і навички враховувати спілкування відповідно до комунікативної ситуації, соціальних норм поведінки та соціального статусу комунікантів.

Під соціокультурною компетенцією (СКК) під час навчання читання та перекладу англійськомовних публіцистичних статей розуміємо систему соціокультурних знань, навичок і вмінь, що забезпечує здатність студентів орієнтуватися в корпусі англійськомовного публіцистичного тексту, розпізнавати та адекватно розуміти експліцитну й імпліцитну соціокультурну інформацію, яку містить текст.

Із метою побудови ефективної системи вправ виділено *об'єкти засвоєння* під час формування СКК. Під цими об'єктами ми розглядаємо навчально-мовленнєві одиниці з соціокультурним компонентом, які складають лінгвістичну основу формування цієї компетенції, а саме:

- лексичні одиниці (реалії, фонові й конотативна лексика);

- фразеологізми, мовленнєві афоризми (прислів'я, приказки, крилаті слова, вислови тощо) та алюзії;
- текст (соціокультурний факт і його суспільна оцінка).

Спираючись на вище викладене, *соціокультурний компонент змісту навчання іноземної мови* можемо трактувати як систему знань, вмінь і навичок, оволодіння якими забезпечує розвиток іншомовної соціокультурної компетенції студентів, формування світогляду, моралі й поведінки, підготовку фахівців до суспільного життя в багатокультурному суспільстві.

Література:

1. Першукова О. Розвиток соціокультурного компонента змісту навчання іноземної мови в контексті і діалогу культур. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2004. № 6. С.116 -120
2. Топалова В. М. Формирование социокультурной компетенции у студентов неязыкового вуза: дисс. ... канд. пед. наук. Київ, 1997. 167 с.